

UNIVERSITETET I BERGEN
HISTORISK MUSEUM

Arvid pzd. Buskumnd.

BERGEN, 12. nov. 1978.

Førstekonservator Irmelin Martens,
Universitetets Oldsaksamling,
Frederiksgt. 2,
Oslo 1.

Kjære Irmelin,

Jeg har ventet altfor lenge med å sende tilbake de fargedias'ene jeg fikk låne av deg i sommer i forbindelse med seminaret på Skinnarbu. Jeg er lei for dette, og håper det ikke har laget problemer - men i alle fall, her er de. Og tusen takk skal du ha for lånet. Jeg legger også ved et eksemplar av det foredraget jeg holdt der oppe.

Det ene av bildene, M 259, hadde sprukket glass, da det kom. Jeg har tillatt meg å skifte ramme på det. Håper du får dem tilbake i skikkelig stand.

Ellers har jeg hatt en interessant, om enn kald og våt sommer. Jeg dro jo til fjells igjen, og var på Hardangervidda - vesentlig i nord og nordøst, i det meste av juli og august. Jeg vet ikke om jeg skal angre på turen eller ikke. Jeg fant skræmmende mye som jeg burde ha funnet for flere år siden. Slik sett fikk jeg jo en bekreftelse på at man finner mer jo større erfaringen blir, men det som er bekymringsfullt er at det tar så lang tid å få den erfaringen! I hvert fall for meg.

Ved Halnefjorden ble det 7-8 nye boplasser. Et par av dem var også betenkelig store og funnrrike. Jeg har jo bestemt meg for at mer materiale skal jeg ikke ha, så det ble med å registrere dem. Noe graving kunne det jo ikke bli snakk om, hverken av tidsmessige eller formelle grunner. Samtlige lå dessuten i Oldsaksamlingens distrikt. Men erfaringene fra nettopp Halnefjorden var interessante, og åpner

perspektiver som bør resultere i handling.

Tre av boplassene ligger i "umulig" terreng. Fuktig og vått og meterhøy vier over det hele. Umulig å få ned en spade i slik vegetasjon. Og ingen fornuftig registrator ville vel noensinne drømme om at der skulle finnes boplass - om det da ikke var for at Halnefjorden er regulert vann, og har en utvasket strandsone, hvor både kokstein og flintavslag stedvis forefinnes i overflod.

Og det var selvfølgelig slik boplassene ble funnet. Jeg gikk systematisk strandsonen langs hele SV-bredden av vannet nettopp for å registrere koksteinforekomster i det utvaskede beltet, som vekslet mellom ingenting og 25-20 meter i bredde ved et nivå knapt halvmeteren under toppvannstand. På hele denne strækningen hadde jeg fra før kjennskap til lokaliteten Hein 33, samt et par mindre forekomster i S-dre del. Nå ble det 5 sikre steinalderlokaliteter i tillegg, samt ca 15 koksteinlokaliteter. Temmelig mange av dem er antakelig steinalder også, for det eneste skillet mellom de to gruppene er at på den ene finner man avslag, på den andre gjorde jeg det ikke. I alle fall ikke i løpet av 10-15 minutters overflatesøking.

De kjetteriske tanker som kommer over en under en slik vandring er at disse boplassene jo har ligget et godt stykke opp fra stranden under den opprinnelige vannstand. (Halnefjorden er regulert 2 meter). Og hvor mange boplasser hadde jeg så funnet om det var et tilsvarende belte en meter lenger ned eller opp som var blottlagt ved erosjon og bølgebevegelser? Eller tre meter opp - eller tyve? Jeg har en stygg mistanke om at vi undervurderer boplassantallet stygt når vi "klarerer" et område for neddemming. Og jeg vet i alle fall at jeg konsekvent bommer på beliggenheten til endel boplasser. Hvert eneste år nekter jeg å tro at hvor der er tuemark og myr og vierkratt, der er der boplasser å finne. Men like fordømt finner jeg dem nettopp der.

Hva jeg vil frem til er at Øvre Hein - og Nedre Hein, som begge omfattes av planene for Dagaliutbyggingen, og hvor vi vel ikke har funnet så forferdelig mye - der burde man registrere på en ganske annen måte enn det vi har gjort hittil. Der har man nettopp dette tunge og tidkrevende terreng med den "umulige" vegetasjonen.

Ikke vet jeg i hvilken utstrekning Oldsaksamlingen mener registreringene her er tilstrekkelige i tilfelle utbygging. Men skulle så galt skje at reguleringsplanene går gjennom, så må dere for all del ikke slippe området for lett. Jeg skal gjerne bli med og demonstrere de "Umulige" boplassene med eksempler fra Halnefjorden.

Jeg må også nevne at jeg var en snartur nedom Langesjøen. Selvfølgelig fant jeg leie saker her også. I 1971 passerte jeg Midtstrandlægeret - et driftelæger som ligger på nordbredden. Jeg så da også noen tufter - to stykker - et par hundre meter fra vannet, men fattet ikke nevneverdig interesse for dem. I dagboken fra dengang noterte jeg at de var ganske bra bevart, at der var tendenser til murete vegger, og at de neppe kunne være særlig mange hundre år gamle. I alle fall ikke innenfor min interessesfære - steinalder. I år ble jeg nødt til å ta en liten rast på stedet. De ligger like i kanten av T-stien fra Sandhaug, og der kom jeg i et fryktelig regnvær, våt og elendig, og ville til Rauhelleren og få på tørre klær. Men måtte altså ta en rast ved Midtstrandlægeret. Satte meg på en stein og løsnet på sekken og pustet ut. Da lå der et kvartsittavslag rett fremfor skotuppen. Og ett til en meter borte. Et stikk i stien viste kullholdig jord. Kant i kant med stien lå den ene av de to tuftene som var uinteressante i 1971. Et stikk i ~~den~~ viste kullholdig jord og kvartsittavslag. Et stikk i den andre ga samme resultat. Så det var det. Jeg satte opp teltet og kom ikke til Rauhelleren den kvelden. Det regnet så voldsomt at det var ikke mulig å hverken måle opp eller beskrive, så jeg planla å gjøre det neste dag.

~~Men~~ neste dag var været enda verre, så det var med nød og neppe jeg greidde å ta meg ned til sjøen for å hente vann til frokostkaffe. På tilbakeveien med vannet holdt jeg på å ramle oppi en tredje tuft. Den var trill rund, torv/stein/jord i veggen, og kraftig overgødd av tuer. Jeg så meg om i fortvilelse og oppdaget tre til av samme sort. Måtte jo hente graveskjeen. Tok et stikk i den første oppdagete. Traff rett på ildstedet og fant tre store flintavslag og et par knokler. Beina viste seg senere å være av rein - i hvert fall to individer. Været kom seg ikke i det hele tatt, og jeg fikk aldri målt opp tuftene, ei heller gitt noen inngående beskrivelse. Så der ligger de - minst 6 stykker i to konsentrasjoner, hvorav en et godt stykke fra vannet. Ikke vet jeg hvor gamle de er, men for samtliges vedkommende går mistanken i retning av bronsealder $\pm$ 6-700 år.

Dette bare for å gi noen eksempler på tilstanden i høyfjelderne denne sommeren. Hovedinntrykket nå er at der finnes betydelige fornminnemengder et godt stykke fra vannet. Tildels er de av en annen karakter enn det som ligger i vannkanten. Antakelig finnes der mer tufter noe opp fra vannene. Både tufter og åpne boplasser kan være så overgrodd av tuer og mye ~~og~~ vier at det skal flaks, mer enn dyktighet til for å finne dem. Og ikke minst fikk jeg innprentet at når man har gjennomtrålet et område to-tre ganger med negativt resultat og er sikker på at her gikk steinalder-mannen aldri - da er det rett før man finner boplassene hans.

Jeg tror vi må investere langt mer i registreringsfasen enn hva vi har gjort hittil. Jeg er redd for at der hvor vi hittil har brukt to registratorer i 14 dager, der bør vi ha ti stykker i en måned. Og jeg synes vi bør forsøke å få de utbyggende myndigheter til å innse at det vil bli mer kostbart i fremtiden å søke utbygning av et område. Halnefjorden er et glimrende eksempel på den umulige beliggenhet, og her bør vi utnytte de lokaliteter som finnes i undervisningsøyemed. Og sist men ikke minst, så bør vi etter at en regulering er foretatt, ha anledning til å komme tilbake etter noen år og foreta registreringer og utgravninger i reguleringssonen, for utbyggerens regning. Det bør inn i konsesjonsbetingelsene.

Ellers strever jeg på med materialet, som jeg ikke har adgang til, da jeg for tiden ikke har kontor. Vi har ventet i et år på å flytte inn i Frielesgt., men fremdeles har ingenting skjedd. Så jeg sitter stort sett hjemme. Her har jeg i alle fall skrivemaskin. Det viser seg nemlig at universitetsstipendiater ikke har krav på skrivemaskin ved dette universitetet her. Det må i tilfelle søkes på særlig skjema - av instituttets bestyrer osv. osv. Og så skal vel en eller annen behandle søknaden, så man har en sjanse til å få avslag.

Men ellers står det til liv, såvidt. Hils kolleger på Oldsaksamlingen. Og igjen - tusen takk for lånet av bildene.

Vennlig hilsen

Seier